

МОГУЋИ ТОК ЧАСА

Час можемо започети разговором уз приказивање следећих примера:

Први пример

- а) $72 = 70 + 2$ је 7 десетица и 2 јединице, а што означавамо: $\begin{array}{|c|c|} \hline 7 & 2 \\ \hline \end{array}$,
 $72 = 60 + 12$ је 6 десетица и 12 јединица, а што означавамо: $\begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 2 \\ \hline \end{array}$.
- б) $91 = 90 + 1$ је 9 десетица и 1 јединица, а што означавамо: $\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 1 \\ \hline \end{array}$,
 $91 = 80 + 11$ је 8 десетица и 11 јединица, а што означавамо: $\begin{array}{|c|c|} \hline 8 & 1 \\ \hline \end{array}$.
- в) 100 је 10 десетица.
 $100 = 90 + 10$ је 9 десетица и 10 јединица, а што означавамо: $\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 0 \\ \hline \end{array}$.

Други пример

Допуни шта треба:

- (I) $\begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 1 \\ \hline \end{array} = \underline{\hspace{2cm}}$, (II) $\begin{array}{|c|c|} \hline 8 & 5 \\ \hline \end{array} = \underline{\hspace{2cm}}$,
(III) $63 = 50 + 13 = \square\square$, (IV) $48 = 30 + 18 = \square\square$,
(V) $77 = 60 + 17 = \square\square$, (VI) $96 = 80 + 16 = \square\square$.

Трећи пример

Сабирај јединице са јединицама, а десетице са десетицама.

- (I) $47 + 20 = 67$ (II) $4 + 35 = \underline{\hspace{2cm}}$,
(III) $93 + 6 = \underline{\hspace{2cm}}$, (IV) $44 + 53 = \underline{\hspace{2cm}}$,
(V) $47 + 8 = \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 5 \\ \hline \end{array} = \underline{\hspace{2cm}}$, (VI) $9 + 37 = \square\square = \underline{\hspace{2cm}}$,
(VII) $46 + 29 = \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 5 \\ \hline \end{array} = \underline{\hspace{2cm}}$, (VIII) $63 + 18 = \square\square = \underline{\hspace{2cm}}$,
(IX) $11 + 89 = \begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 0 \\ \hline \end{array} = 100$, (X) $66 + 34 = \square\square = \underline{\hspace{2cm}}$.

КОМЕНТАР

Правило – сабирамо јединице са јединицама, а десетице са десетицама је наративне природе, тј. оно нам сугерише једну активност али нам не исказује прецизно цео поступак по коме се она изводи. Наиме, у овом случају изостаје начин преносења десетице.

Користећи спој два држача места, једног као места за десетице и другог за јединице, пишу се двоцифрени бројеви пишући одговарајуће цифре на тим местима, односно кад се пишу зборови, рецимо, као $60 + 12$, 6 се пише на место десетица, 2 на место јединица, а 1 изнад држача за десетице. При том, црвеном бојом означавамо јединице, а плавом десетице. У **првом примеру**, тај начин писања је представљен датим вежбањима.

У **другом примеру**, збир представљен помоћу држача места, треба писати на уобичајен начин: (i) $30 + 11$, (ii) $80 + 15$, или обрнуто, кад је збир дат на уобичајен начин, писати га у комбинацији са држачима места.

У **трећем примеру**, у другом кораку (под (V) – (X)) пише се јединица изнад држача за десетицу (тј. тако се она видљиво преноси), а затим се пише коначни резултат сабирања.

Четврти пример

Одузимај јединице од јединица, а десетице од десетица.

(I) $68 - 30 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $68 - 38 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(II) $59 - 4 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $59 - 55 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(III) $87 - 44 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $87 - 43 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(IV) $46 - 8 = \overset{1}{\boxed{3\ 6}} - 8 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $46 - 38 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 38 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(V) $75 - 39 = \overset{1}{\boxed{6\ 5}} - 39 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $75 - 36 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 36 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(VI) $81 - 28 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 28 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $81 - 53 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 53 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(VII) $100 - 54 = \overset{1}{\boxed{9\ 0}} - 54 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $100 - 46 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 54 = \underline{\hspace{1cm}}$,

(VIII) $100 - 77 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 77 = \underline{\hspace{1cm}}$,
 $100 - 23 = \boxed{\hspace{0.5cm}}\boxed{\hspace{0.5cm}} - 23 = \underline{\hspace{1cm}}$,

У **четврто**м примеру, кад се десетица позајмљује (да би одузимање јединица од јединица било изводљиво), умањеник се прво подесније представи (помоћу држача места), па се потом одузме и пише коначни резултат.

Све вежбе у овој лекцији намењене су бољем разумевању и темељнијем увежбавању цифарског сабирања и одузимања. Касније, деца све то изводе усмено, без оваквог програмирања задатака.